

Overoeringhe vande Schanſſe van
SINT ANDRIES.

Gheſchiedt inden jaere 1609.

1600.

Ne dat ſijne Princelike Excellentie ende de Hooghe Moghende Heeren Staten verſtaen hadden dooz ſekere advertiſementē/ dat de Soldaten vande Ertſ-Hertoghen op vele en verſcheyden plaerſen nuptineerde/ om hare betalinge: en onder meer andere die vande Schanſſe van S. Andries, gelijchier boven ten deele verhaelt is. De welke den 15. Februario op de Monſteringhe / om eenich contentement te doen/ gepreſenteert werde van wegen de Ertſ-Hertogen aen gelde een Daelder/ een Maendt ſoldie aen Laken / ende twee pondt broots des daeghs: naer welke preſentatie ſp gantsch niet wilden hoozen. Maer eſchijde ende begeerden betalinge van dertigh maenden/ ende quamen ſoo verre in deſe mutinatie te verloopē dat ſe eenen Capiteyn vande bzugge aff int water ſtieten/ en een Sergeant doot ſloeghen/ jae ſp dwonghen alle de Capiteyne/ ghelijck als ghevanghenen in haer huſſen te blijven. Doch ſp ſonden die ten laetſten naer s Hertoghen-Boſſche / om vooz haer aldaer wat goets te verkrigghen. Het garniſoen dat inde Schanſſe lagh beſont van Valer ende Duypſchen / de welke metten anderen twiſſeden/ wie van bepde de Natien een Electro, ofte Doozſtander verkieſen soude/ om haer in goeden tucht te houden/ ende van alle vervalende ſwaricheden te bezijden ende beſchermen / maer ſp hebben dooz het lot hare onenicheden geepndet/ ende het lot viel op de Valen/ alſoo dat ſp uyt de haren een moeſten verkieſen/ ghelijck ſp ghedaen hebben. Welck ſpel by die van Creveceur, op den 17. Februario naeghebolght ende nac gheſpeelt werde.

Dooz ende al eer wy komen tot de Belegeringhe van S. Andries, ſoo ſullen wy eerſt niet weynich woorzen verhalē/ de gelegentheyt/ ſterchte/ ende ſozm vande ſelbe Schanſſe.

Hier vooz inde Beleggeringe van Bommel hebben wy verhaelt / hoe dat den Admirant als by vande Stadt ghenootſaecht was te vertrecken/ hem ghelegert heeft omtrent Roſſum, op het uytterſte van het Eplandt/ alwaer hy opden 5 Junij begonnen heeft te maecken een geweldige Schanſſe bove de Lorregracht, daer het Landt een enghte heeft / welke de Schanſſe met haer Bolwerckē konde bereyphen/ ende met haer gheſchut konde beſchieten ende onbyp houden de Riviere. Deſe Schanſſe werdt ſeer groot van begriyp ghemaecht met vijff Bolwercken/ twee ſiende ende ſchietende opte Wael/ twee opte Maſe / ende het vijſde naer Herwaerden toe. De Conterſcherpe byſten was ſeer groot ende dicke/ als eenē dijck/ om te wederſtaende op wateren ende het ober

loopen der Rivieren/ op ſekere tijde des jaers De Bolwerckē waren genaemt/ Austria, Borgia, Saffen, Arragon, ende Velasco. Deſe Schanſſe werdt meest benaerſticht ende doen maken dooz den Cardinael Andreas van Oostenrijck, naer wien die Schanſſe oock ghe-noemt werde S. Andries, daer toe ghebruyckende de hulpe van het gheheele Legher vanden Ertſ-Hertogh Albertus, Hertogh van Brandenburg etc. de ſtercke ſchanſſe volmaecht wende/ worde by eenige genoemt/ Dē fleur vā Hollandt, by andere den Brill van Hollandt, maer een Paepſ-Geestelijck man ſchreef aen een van ſijne goede vrienden / dat dit Fort was Een wiltbraet met cogelen geſpect (want daer waren veel hondert ſchoten opte arbeypderſt uyt des Princen Leger gheſchoten) mer menſchen bloet overgoten, ende van binnen vol rooff ende Godloof heydt.

Sijne Princelike Excell. ende de Ho. Mo. Heeren Staten der Vereenichde Lande/ verſtaende de mutinatie vande Soldaten leggende inde vooznoemde Schanſſe/ en dat die ſelbe ten hoochſten dienſtich was totte bewaringe van hare Landen/ ſoo hebben ſp geſamentlicken beſloten ende ghereſolbeert / deſe occaſie waer te nemen/ ende zyn terſkont dooz laſt vā ſijn Excellentie/ 80 Daendelen Soldaten tegen den 19 ende 20 Maerte vooz Doozrecht beſchreven/ daer mede by ſelſ de Maſe opgevaren is nae de Schanſſe van Creveceur: de mare alomme loopende dat by nae Vlaenderen trecken soude/ maer quam dien avond tot Hemert, ende den 21 Maert vooz Creveceur voozſ. Ende hoe wel den tijdt van't jaer boven maten kout ende nat was/ inſteerde oft belepde hy die Schanſſe/ makende begravingen en gereetſchap om geſchut te plantē. Den ſelven daghe hebbende achterdenckē dat het op die vā Creveceur mochte gelde hadde die vā S. Andries ſchanſſe daer twee Daendelen in geſonden: zijnde omtrent 130 Mannen te ſamen: maer dieſ niet tegenſtaende/ ſoo en vonden die van Creveceur niet gheraden/ nochte mogelick die plaetſe te houden/ hoe wel ſp boven deſe nieuwe ingecomene ſoldaten / noch twee Daendelen volcks binnen hadden: maer alſo ſp gemuſtineert hadde/ vreesden ſp dat ſe veracht ſonden weſen ende verlaten/ ende alſo ſo nemmermeer tot hare betalinghe te mogen komen: dieſ ſp den 24 Maert haer overgave/ met compositie/ dat/ die uyt S. Andries ſchanſſe gecomen waren/ weder mochten derwaerts trecken/ en vande andere twee Daendelen bleven omtrent hondert Mannen in deſ Pz. Mauritz dienſte/ deſperende van eenighe betalinge te mogen crigghen/ de ſoldaten waren van het Regiment van Graeff Chriſtoffel van Embden, omtrent 40 vande ſelbe deden hun voeren nae Cales, om te verlopen: de reſte verſochten by haer Oberſte ghenaede ende pardoen/ ofte wilden oock verlopen.

Gen

Twiff ont-
der de Sol-
daten van
S. Andries

Beſchrij-
vinge van
S. Andries

Creveceur
belegert oft
gewonnen.

Secours
voor die
schanse van
Crebecur
geslagen.

Den selven daghe zijnde den 24 Maerte/ trocken uyt Helmont ende Eyndhoven om trent 500 Borgoensche soldaten/ van Varrabons Regiment/ na s' Hertogen-Bosche/ om binnen Crebecur te gerake; maer verstaende dattet overgegeve en des Pz. Mauritz peerdevolc daer omtrent was/ begeerde sy binnen s' Hertogen-Bosche te come/ twelcke die vander Stadt (jaloers van hare bypheet) wepgerden/ dies werde sy van't peerdevolc van Berghen gheslagen/ achterlatende den Sergeant Major/ met twee oft drie Capiteynen die ghevangen werden met ander Officieren/ ende veel Soldaten/ ende wel 250 doot-gheslagen/ de reste vande ghevangenen werden gerantfoeneert ende los gelaten/ op 't wooydt van de Capiteynen/ die daer vozen spraken. Ende vyf dagen daer naer werden twee Vanen Kuypten/ de eene zijnde de Vane van Grobbendonck, van eenige van't Garnisoen van Berghen geslagen / doende een Convooy naer Antwerpen.

Dese schanse van Crebecur/ hadde den Admirante doen vergrooten/ met drie massieve bolwercken/ en nu by naest alle volmaect/ in voegen dat het een seer sterke schanse soude geweest hebben; dies den Prince Mauritz aldaer den 25 Meert bleef liggen/ om die fortificatie te vozeren/ en alle oydze daer op te stellen/ tegen den aenval der byanden de selvighe verzoegende.

Mauritz
trekt voor
S. Andries

Den 26 Meert trock den Prince Mauritz op nae Alem, op de selve plaetse daer den Admirante in't voozleden jaer met sijnen Leger ghelegen hadde/ om hem te beginnen te besingelen ofte investeren/ ende also van Szabandt af te snijden die groote schanse van S. Andries/ die noch ghemuytneert ende onbesaelt lagh. Hy hadde te vozen doen deurstecken de Dycken boven groot Lit/ om te doen overloopen het platte landt van Szabant/ naer Ofte, Geffen, Niculant, ende den Bofsch toe. Ende nu metten Leger tot Mem comende/ sondt den Colonel Giffelles noch met 12 Daendelen knechten tot Littoyen, ende liet daer mede den Dyck doozsteken/ om het lant alomme noch beter onder Water te stellen/ ende dede daer retrenchere om t' gat te bewaren/ ende open te houden / hy liet tot Maren op den Szabantschen kant/ tegen over de Schanse van Sint Andries twaelf stucken gheschuts planten/ mette welcke hy daghelijcks dede hier ende daer op de Schanse schieten.

Tot Kessel liet hy de verballen Schanse/ by de Spaenschen te vozen gemaect/ weder op maken. Hy beschantste noch daer ront omme de Kercke van Maren / het hooghe Landt van Mem/ desgelijcx S. Annen-berch ende de Kercke van Empel, om dat (het lant als hoozen gesept is/ onder het water ligghende) den byandt gheen middel en soude hebbe/ om tot eenich ontfet van dese Schanse van Sint Andries te comen / dan langhs den Dyck/ t' sy dan dooz s' Hertoghen-Bosch langhs Empel/ ofte/ vande Grave langhs Littoyen/ Lit/ Kessel ende Maren/ daer hy op alle sijde soude moeten foztseren de voozs Trencheen ende Schanssen.

Zie ho ront
om bellup:

Albus was Sint Andries rontomme besloten/ leggende met het hooghe water vande rivieren rontomme int water/ dwelck sy moet stuyten ofte ophouden met haer ront-

trescherpe ofte voozdijck/ met groot perijckel ende moeyte: In het beginsel van Apzil was het water soo hooghe gewassen/ datmen uyt ofte inne die Schanse niet comen en conde/ dan met schuyten.

De Beleggers laghen ende logeerden in hare Schanssen/ Reduyten ende op den Dyck ooc veel in schepen/ de welcke aldaer in grooten ghetale waren. Het water soo hooghe zijnde verhinderde de beschansingen ende begravingen seer int eerste/ dan het begoste ten letsten weder te vallen. Men schoot vast van allen canten op de schanse/ principaelicke vande Maren so vlack/ dat sy alle de huyfen hebben moeten ontdecken / vele woerden inden gront geschoten/ ende schoten oock vele om hun de Meulen te benemen vande Zouwerghen ende de Backerijen/ om die van binnen noch meerder te benauwen/ ende ten letsten tot armoede ende gebreck te bzingen.

Die vande Schanse weerden hun dapper met gheschut / ende schoten veel/ tot inttel schade der Beleggers/ om datse verre af laghen/ ende van goede bozstweeren versien waren/ sy schoten hysers van 40 ende 45 ponden swaer.

Den Prince Mauritz heeftse tot diversche malen doen sommeren/ maer hebben gheen ghehoor willen geven/ hoe wel sy sagen alle het platte landt/ van waer sy moesten ontfet werden/ vol waters als een vlacke Zee. Sy hadden binnen gebreck van diversche nootlicheden/ als gelt/ dwelck de senuwen vande ozloghe is/ cleederen ende andere dingen/ maer aldermeest bzandt en hout/ om te baccen ende te bzouwen/ also dat sy genootsaect waren de straten die met Wilghe-boomen beleyt ende gemaect waren/ op te nemen ende tot bzandt te gebzuycken: hadden oock Medicinen/ Aptekerien en ander Droguen van noode vooz siecke ende gequetst: Cozen hadden sy genoeg/ maer Bier gebreck/ mit de quade gereetschappe die sy tot het bzouwen hadden/ sy waren boven de twee duysent mannen daer binnen/ behalven alle de Gebieders ende Capiteynen/ haren Electro ende noottelicke Officieren.

Ende doet
op effschen.

Die van s' Hertogen-Bosch dozege groote sozge vooz haer/ deden al wat sy conden/ met belosten van secours/ met byeren ende teeckenen/ geschut/ ende eenige boden/ daer by sy veel beloofden/ maer geen wercken en volchden/ naer de belosten.

Die van
s' Hertogen
Bosche en
ander trach
ten S. And
ries te
ontfetten.

Den 10 Apzil heeftmen eens getracht over het verdzoncken ofte overghelooopen landt/ eenige pleyten ofte platte gebodemde schuyten/ by nachte binnen te senden/ ende quamen soo verre tot achter Maren/ alwaer sy ontfet werden/ ende zijn te rugge gebzoven: met het verlies van veel Soldaten ende verscheden Capiteynen ende andere Officiers. Daer waren in dese schuyten eenighe Welhebberen inne met nootduftige dinghen ende ghelt/ ende met eenighe groote belosten ende toefeggingen.

Daer enboden soo begost het Crijchs-volc vanden Certs-Hertogh een vergaderinge te maken omtrent Dieck, ende van daer zyu die tot Os seer sterck gecomen/ onder t'beleypdt van Don Loys de Valasco, om een ontfet te weghe te bzinghen: maer dooz dat sy de Dozpen op den Dyck/ (hier vozen genoemt) ghesterckt ende beschantst vonden/ ende het gantsche

gantſche Landt onder water ſtont / vonden ſy gheen middel om deur te comen/ende keerden te rugghe.

Voort dede den Prince Mauritz (om die belegger de inde Schanſſe meerder deſperatie aen te jaeghen) het Casteel van Batenborgh/daer vijftwintich Mannen op lagen met geſchut innemen/welck Casteellicht tuffchen Lic ende de Grave, in Maſen-Wael, van daer hun eenich ontſet hadde connen comen.

S. Andries ſchanſſe wort genadert tot op de Contere ſchanſſe ende beſporeert van ontſet.

Als nu int leſte van April de Wateren van de Wale ende Maſe begonden te vallen/ſoo heeft den Prince Mauritz, de Schanſſe met ſijn geſchut van alle ſijden ghehaerdert/alſoo dat ſy van alle kanten beſpogghen worden: ende ten leſten werden een wepnich tijt gheappocheert tot de grachten vande contereſcharpen/vermits het water nu geheel gevallen was: Daer was oock een brugge gelept van Wem tot den Roſſemſchen Dyck/lanck die hondert tſeftich paſſen: In ſumma ſijn Excell. is ten leſte ſo genaerdert/dat men aen haer Contereſcharpen heeft connen comen/ende dat alle ontſet onmoghelick was/waer omme die vande Schanſſe genootſaecht waren te roepen aende Pioniers ende Gravers/om te Parlementeren/veel Malen waren wel by haren Paſtooz geperſuadeert/totten laeſten doch uyt te houden/op toefeggen van den Hemel te verdienen/ende dierghelijckie: maer alſoo hunder vele (oock mede de Duptſchen) op den toegheſeyden Hemel het lijff niet waſghenen wilden/ſoo hebbenſe twee vanden haren uyt gheſonden: daer teghen den Prince Mauritz ſondt Jonckheer vander Aa, Capiteyn van ſijn Guarde / met Jonckheer Iohan van Huchtenbroeck, Colonel van t' Sticht van Wrechtſ Regiment/ deſe hebben overdraghen/dat ſy tſamen ſouden hebben/voort ofte in plaetſe van alle haer betalinghe / van beel maenden die ſy ten achteren waren / de ſomma van 125 duſent guldens: welke voortſeyde ſomme te geven/ die vande Vereenichde Landen proſijtelicker dochte/dannoch langher tijdt daer voort te ligghen ende het Leger te continueren/oftē het volck met ſtozmen te abontueren.

S. Andries ſchanſſe comt poſteert met 32. Mannen/ den 6. May.

Na langhe onderhandelinghe/ hoe wel die vander Schanſſe meerder tachtterhepdt preſtendeerden dan de hondert vijft-en-twintich duſent guldens: Zyn ſy gheaccoordeert behoudenſ dat die ſomme onder hun ſoude ghe-distribueert worden/nae advenant van hunne gagien ende van t' gene elck van hem ten achteren was / ofte op ſoodanighen voet als ſy onder den anderen ſouden accordeeren. Ende alſoo daer binnen waren 11.2 Participanten/ſoo werde bevonden dat de gemeene Soldaten elckx voort haer hooft ontfanghen ſouden ontrent hondert ende ſes gulden/ de Officiers/ en de Weduwen mede naer advenant ghereeckent.

Ende zyn dien volghende metten anderen gheaccoordeert / datſe de Schanſſe voort de Ho. Mog. Heeren Staten Generael ſoude bewaren / ſoo langhetot dat haer de voortſcheyden ſomme van penninghen ſouden toe ghetelt wesen/ende hebben eedt ghedaen aen de Ge-committeerde van ſijn Excellentie / in deſer ſozmen:

VW zweeren dat ter wijle wy in t' Fort van S. Andries ſullen wesen/ wy tſelbe ſullen bewaren ten dienſte van mijn Heeren de Staten der vereenichde Nederlanſche Provbintien / ende ſijner Excellentie/ tot dat wy tghelt ontfanghen hebben/ dat ſijne Excellentie ons beſlooft heeft/ ende ſullen onſe Capiteynen ende Officieren gehoorſaem zyn/ die ons ſullen werden gheſtelt ende gheordonneert. Renontieren ende verſaken den eedt die wy den Coning van Spaingien/ oftē den Eertſ Hertoge ſouden mogen gedaen hebben.

Ende voort zyn haer gegunt deſe volghende Artijckelen.

TEn eerſten, dat alle ſiecke ende gequetſte ſouden gevoert werden, in de naeſte Stedē om geneſen te worden, mede hun aendeel vande voorſz. ſomme genietende.

Artijckelen van tobess geben van S. Andries.

2 Aende weduwen der afgestorvenē ſoude ooc gratuiteyt ende erkentenisse geſchieden vande voorſz ſomme, nae advijs vande Officieren.

3 Alle overloopers miſdaet ſoude vergevē, ende ſy gequalificeert wesen, hun deel mede te ghenieten vande voorſz. penninghen.

4 Alle die nae haer aendeel ontfangē hebbende, wilden nae huys vertrecken ſouden Paſpoort hebben: maer die den Eertſ-Hertoghe wederomme begeerde te gaen dienen, ſouden geen geniet van de voorſz. penninghen hebben.

5 Alle die andere, die de Staten der Vereenichde Landen willen dienen, ſullen getracteert worden als de beſte vanden Lande, &c.

6 Alle die gecomen waren uyt Creveceur, ſouden mede voldaan ende betaelt worden gelijk d'andere, vande voorſz ſomme.

7 Datmen hemlieden het ghepaſſeerdē niet en ſal verwijten.

De beveſtinge van dit Artijckel is dadelick ghebleken, eer ſy noch zyn uytgetrockē: want alſoo den thienden Mey een Fransoys Soldaet teghens wil ende danck van die van binnen in de Schans wilde dringhen, henlyden door het uytkeeren vele ſpijgige woorden gaff, hun noemende verraders

D d ende

ende Schansverkoopers, is by dadelijck by den hals ghenomen, ende by malefizrecht ter doot gheoordeelt zijnde, is dien vande Schansse (om geharquebousteert te worden, doorlast van 'sijn Excell.) overgelevert, maer inde Schans gebracht zijnde, hebben hem die vande Schansse sijn leven geschoncken.

8 Die Soldaten souden met consent van den Prince Mauritz mogen verkiefsen acht Walsche Capiteynen, vanden Regimente van Aschicourt, ende van 't volck vanden Marck-Grave, ende drie Hoogh-Duytsche.

9 Dat alle de Commissarissen soo van der Oorloge, als vande Proviande, Provoosten, Brouwers, Backers, Meulders, ende andere, die met hun begheeren te vertrecken, vry gheleyde ende Paspoort soude worden verleent, met convoy.

10 De Priester met alle de Ornamenten der Kercke, mette kleederen ende bagagie, sal desghelijcx met paspoort ende Convoy vertrecken moghen.

11 Dat alle Sergianten ghereformeert ende Corporalen die eenich voordeel ofte avantage hebben ghenoten, sullen van ghelijcke in dienste worden ghetraecteert vanden Prince Mauritz.

12 Alsoo de Soldaten uyt het Fort treckende, inder Landen dienst willen blijven, sullen den eedt van ghetrouwicheyt doen, ghelijck ander Soldaten in dienst zijnde, ende monster ghepasseert zijnde, sal hun een Maendt gagie op de handt betaelt worden.

Alle dese Conditien zijn aldus den 6 Mey besloten/ende den 8 ende 9 Mey volbracht gheweest: Daer werden binnen de Schansse ghebonden aen geschut/ 4 heele Coztouwen/ ende 4 halve/ 3 Slangen/ende soo boozts tot 18 stucken toe/ omtrent 70 oft 80 tonnen buscruyt/ 4000 ijere koghels ofte klooten/ tusschen 60 ofte 70 lasten Cozens / met ander provisie ende geweer/ t'samen weerdich ghesacht wesende over de 125000 guldens. Soo haest als sijn Excell. mette Belegerde verdrage en geaccoordeert waren/so deden sy terstont een vrechde schoot/ met alle hare hantroers/ t'sessens/ ooc met/ eenige grobe stucke/ in seer fraeper oorden: het welck die vanden Bosch hoozende / soo antwoozden sy lustich met grobe stucken/haer ghevende troost van ontset / want sy niet en wisten dat de Belegerde met sijn Excell. gheaccoordeert waren.

Het Garnison ende crijchvolck van Sint Andries blijft meest in dienste vanden Prince Mauritz.

Van dit Crijchvolck isser een goet Regiment gheniaecht van 11 Vaendelen/ diemen alomme de Nieuwe Geusen noemde / meest al oude Soldaten/ kiesende hun eppen Capiteynen/ sy waren seer naecht ende qualich ghekleedt/ maer alsoo sy terstont verdeelt werden inde onliggende goede Steden/ hebben sy hun

terstont wel vermaecht en gecleedt/ meest al in Buffel-leer: ende over haer werdt vooz eerst tot Colonel gestelt Henrick Frederic, Graue van Nassau, den jongsten Sone van Willem Prince van Orangien, ende de Heere van Marquette wert tot sijn Lieutenant vercoze: Met expresse ordere dat niemantd hun pet mochte verwijten / want sy nament daer voozen/ dat men haer niet ghetraecteert hadde als vrome Soldaten toe comt / mits dat men hun hadde laten ligghen in een nieuwe Schansse vooz den vbandt/ met veelderhande nootduftighe ghebzeken / van gheltd / cleederen/ etc. daer over sy ghemuytineert waren / ghelijck als meer andere / uyt nootd / ende daer by hadden sy hun debitoir ende schuldighe plicht voldaen: by de ses weecken langh ontset ende nootduft verwacht/ daer toe sy geenen middel condon verhoppen/ nae de gestaltenisse van haer beleggh / ende vooz haren trouwen dienst hadden sy niet te verwachtē/ dan tverlies en verbeurte van hare gagien ende achterstalen/ zijnde sonder gelt ende middelen om hun te cleeden / om dat het verlies vande plaetse haer mutinatie soude gheweten ofte toegheschreven worden: daerom resolbeerden sy by de Vereenichde Landen dienst aen te nemen.

Ende dat geheel contrarie (nae hun segghen) van die van Geertruyden-Berge, die de Stadt ende Burgerije vercochten aē hun vbanden/ vooz thien maenden gepzetende: de tachterhept / ende noch vooz vijf maenden soltz / ende dat sonder noot ofte gebzeck / van gelde ofte cleederen / midts sy de schepen ende het platte Landt vbandtschatten / zijnde noch belegghert noch benaut van den vbandt: maer selve hun Heeren ende Meesters dien sy gheswozen hadden / hebben hun met het Legher ghesocht nae haren eedt in eere ende trouwe te behouden / aengheboden haer achterstel te betalen / pardoen ende Paspoort te gheven / sae selve al wat sy meer in bilicheyt souden moghen eyschen: maer al te verghheers / ende hebben uyt haet ende nijdt (van haren vbandt opgherupt) ende uyt giericheyt die stad vercocht / waeromme sy Coopliden genaemt werden / ende met name ende toename verbannen en geproschibeert werden / ende ghelt op haer lijf gestelt / tot onschult van hun Oerhept / ende werden alomme metten strop geerecuteert / andere ten exempele.

Aldus is de groote stercke Schansse van Sint Andries / die veel ghecoft hadde / ende daer toe eenen grooten Legher soo langhe te velde ghehouden was gheweest: in handen van sijn Excellentie ende de Hooge Moghende Heeren Staten der Vereenichde Nederlanden ghecomen.

En schansse die groote hope gaf van des winters over het ijs Hollandt te conquesteren: dat die soo slechtelick verlozen is / comt dooz datmen meerder aenflaghen ende costen wilde aennemen / dan de middelen van ghelde mochten verstrecken / ende alsoo met qualick hun rekeninge te maken / hebbe de Spaenschen een stercke schansse ende goede plaetse vooz dese Landen tegen haer eppen landen gheboet ende opgerecht. Alsoo en behieldē de Certs- Hertogen van hare twee jaerighe conquesten niet anders dan de stadt Berck / daer die Vereenichde Landen

Onschult van garnison van Sint Andries schansse.

Contra-actie tusschen die van Sint Andries ende Geertruyden berckse garnisonen.

Classis bis mille & octingen

Ghent

Assene

Le Sas

Philippin

Classis bis mille & octingentarum navium omnibus belli copijs onustarum, ductore Illustriss. Principe MAVRITIO, in Flandriam appulsa est. XXII JUNII MVI^o

Ghent

Assene

Ost Eckelo

Eckelo

Linsinc

Water Vliet

Brugh

Sendyck

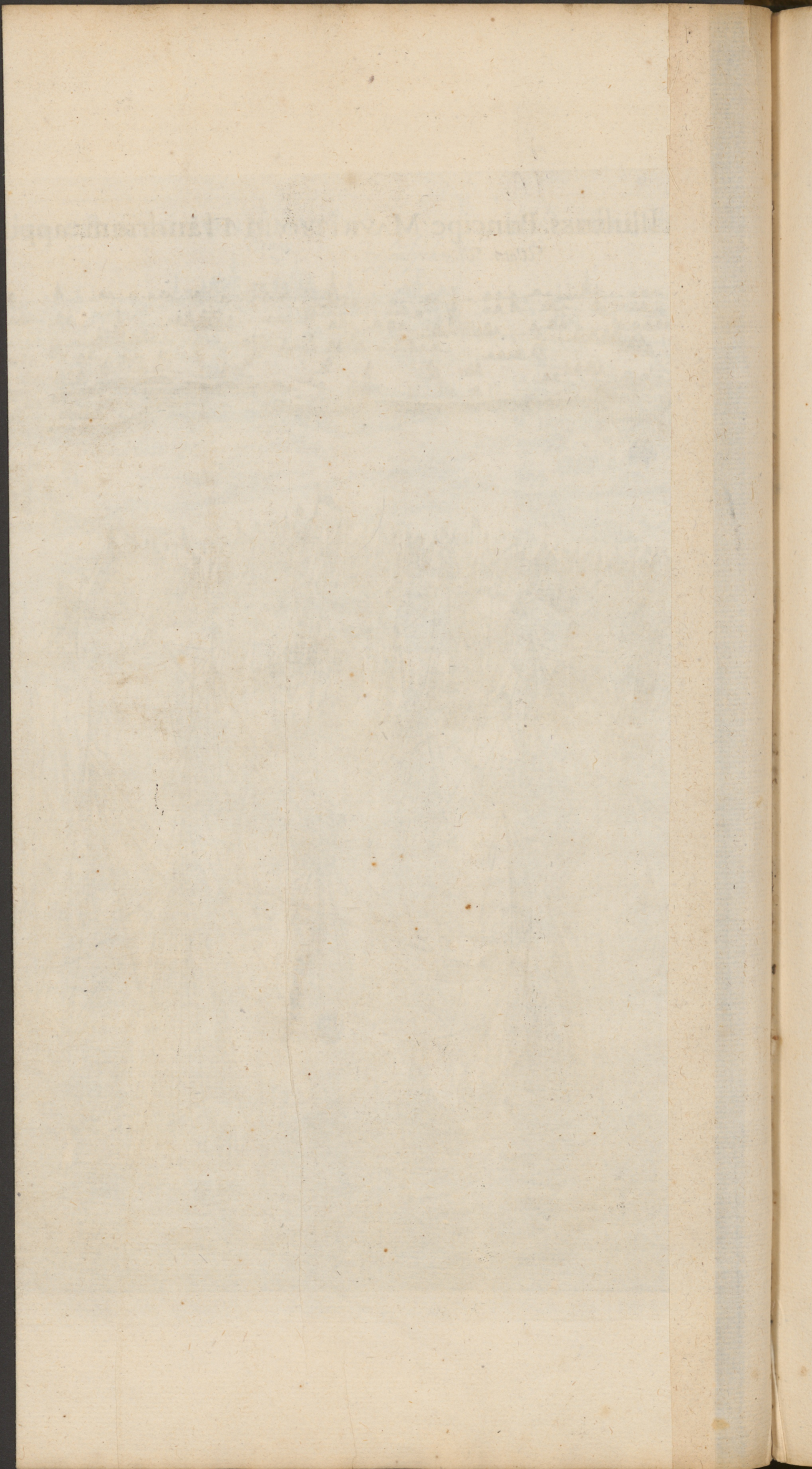
Sas

Philippin

Bochout

Patiensi

Bierlic

Enmerick teghen hadde ghenomen/hun nutter dan de Ertf. Hertogh Berck / doch beyde gheen van hun beyden toe-komende. Maer sijne Excellentie ende de Hoogh Moghende

Heeren Staten/hebben niet langhe hier naer de selvige Stadt/weder-nimme aē den Dorst van Cleve/gherestitueert ende in handen ghegheven.

*Verclaringhe vande Cijfferen die inde Figuyre vande be-
legheringe ghesneden zijn.*

1. Het quartier van sijn Excell. met Graeff Henrick Frederick, ende Graeff Lodewijck van Nassau, mitsgaders de Grave van Solms tot Alem.
2. T'quartier vande Engelschen.
3. Dese Schanssen met Schorten, Switfers, ende Francoysen beset, onder t'gebiet van Graef Ernst.
4. De Brugghe over de Mase.
5. Het huys te Kessel.
6. Loop-graven waer door datmen bequamelijc uyt de Bommeler-weert die Schanssen mocht besichtighen.
7. Het Fort tot Hessel, by sijn Excell. int jaer 1596 ghebourt.
8. Reduten op de Bemer-weert, mede by sijn

9. Excell. int selfde jaer gebour.
9. De Schanssen ende Bolwercken van nieuws by sijn Excell. geordonneert, om te beleten den inval vanden vyandt.
10. Die Oorlogh-schepen van sijn Excell.
11. Nieuwe vaert genaemt het Nassausche gat, alias Andries cruys.
12. Reduten tot Rossem.
13. Nieuwe Reduten gemaeckt tegen over Litoeyen, daer den Dijck was doorgegraven.
14. Een Cat in maniere van een Halve Maen, op gheworpen op den Litsenham.
15. Die Reduten in de Bommeler-weert tot Herwerden.
16. Schansse ghenaemt Knol-schants.

Beschrijvinghe van alle het ghene sich van daghe

**te daghe toe ghedraghen op is den Heyz-tocht
des Doorzuchtighen Dorsts**

MAVRITZ van NASSAU,

Vergeselschapt met de Edele Hoogh-Mog. Heeren

STATEN GENERAEL,

der Vereenichde Nederlanden in Vlaenderen.

Geschiedt inden jaere 1600 opden 17 Julij/ende volgende dagen.

1600.

Dozfaeck
waerom
dees tocht
geschiedt is.

Usoo de Ertf. Hertogh Albertus van Oostenrijc, ende de algemeene Opanden der vereenichde Lande/ de stadt Oostende seer vastbe set haddē/ met verschepden Fortressen en Schanssen/ en voorts was occupērende alle de Vlaemsche Zee-kusten / ende daer deur den goeden Ingesetenen der Vereenichde Nederlantsche Proovintien/ als mede de andere naebuyrige Coninckrijcken ende Landen sich mette Zeevaert gherenende/ eenighe jaeren herwaerts

onuytsprekelicke schaede ende overlaffen hadden toegheboecht. So ist dat de Hoog-Mog. Heeren Staten Generael/ nae de beroveringhe vande voortreffelicke ende gheweldighe schansse van't Fort van S. Andries/by Rossum inden Bommeler-weert gelegen wesen/ de (ghelijck wy in onse laetste beschrijvinghe int langhe verhaelt ende beschreven hebben) begheerende te vervolghen haere Victorie die God Almachtich aldaer ende elders in den aenvangh deses jaers / soo ghenadichlijcken hadde verleent.

Maer rijpe beraedt slagingen met de Doorzuchtighen Hoogh-gebozen Dorst ende Heere / Heere Mauritz, Prince van Oranien/ Grave van Nassau/Catzenellenboghe/

De ij Mar